

Таким чином, саме відновлення українського експорту сприяє макроекономічній стабільності, дає можливість побудувати конкурентоздатну економіку, гарантує притік до держави валютної виручки, а в цілому наближає нашу Перемогу.

Список використаних джерел

1. Імпорт та експорт України: вплив війни. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/import-ta-eksport-ukrayiny/>
2. Державна підтримка: Кредитна програма для експортерів. URL: https://export.gov.ua/financing_of_exporters
3. Маркова Д. О. Особливості імпорتنних та експортних операцій під час дії воєнного стану. 2022. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/181.pdf>
4. Офіс з розвитку підприємництва та експорту запустив міжнародну версію Єдиного експортного веб-порталу на платформі Дія. Бізнес. URL: https://export.gov.ua/news/3400-ofis_z_rozvitku_pidpriemnitstva_ta_eksportu_zapustiv_mizhnarodnu_versiiu_iedinogo_eksportnogo_veb-portalu_na_platformi_diiabiznes
5. Попри війну 3 з 4 МСБ планують розширення бізнесу у 2023 році. URL: <https://eba.com.ua/popry-vijnu-3-z-4-msb-planuyut-rozshyrennya-biznesu-u-2023-rotsi/>
6. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування. 2022. URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/stan-ta-potrebi-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-v-listopadi-2022-roku>

Гордєєва І. О.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри «Інтелектуальної власності та управління проектами»,

Український державний університет науки і технологій, м. Дніпро

МІЛІТАРНІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОЕКТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Війна в Україні має серйозний мілітарний вплив на економіку та суспільство, а її наслідки складні для прогнозування та управління.

Основними мілітарними факторами впливу на проектну діяльність являються:

1. Безпека. Військові дії загрожують безпеці персоналу та матеріальним ресурсам проекту. Умови війни призводять до загострення безпекових

проблем. Силкові операції та наслідки війни створюють небезпечні умови для працівників, зниження якості життя населення та збільшення ризику фінансових втрат, підвищення кримінальності. Зокрема, відбуваються порушення прав людини, насильство, міжнародна напруга та інші негативні явища, що впливають на економічний розвиток країни.

2. Економіка. Війна призводить до зниження економічної стабільності та негативно впливає на фінансування проекту. Інвестори зазвичай менш зацікавлені в інвестуванні в прифронтові території. Це призводить до зменшення ресурсів для розвитку проекту або їх призупинення на невизначений термін. Проте чи не єдиним можливим способом фінансування проектів залишилося залучення міжнародної технічної допомоги, грантів та краудфандингу. Тому переважна більшість організацій зараз вимушено звертаються саме до цих механізмів. За даними Національного банку України у 2022 році держава отримала понад 32 млрд. доларів міжнародної допомоги [1], з яких більше 14 млрд. доларів становили гранти. Для порівняння, у 2017 році така допомога складала 5,7 млрд. доларів [2], у 2018 році – 6,6 млрд. доларів [3], а в 2020 році всього 1,1 млрд. доларів [4]. З огляду на вже анонсовані обсяги міжнародної допомоги та прогрес у перемовинах з МВФ загальний обсяг офіційного фінансування у 2023 році може перевищити 38 млрд. доларів [1].

3. Банківська система «відчуває» значний мілітарний вплив на кредитну політику й стабільність валюти. Відсутність доступу до фінансових послуг в окремих регіонах країни, зменшення стабільності фінансової системи, зниження довіри до банків призводить до складнощів з отриманням кредитів та ускладнює реалізацію проектів, програм та портфелів проектів.

4. Інфраструктура. Пошкодження інфраструктури (доріг, мостів, електричних мереж, тощо) ускладнює транспортування матеріалів та інструментів для проектів, зменшує доступність технологій та обмежує ринки збуту.

5. Трудові ресурси. Війна посилює еміграцію населення, в тому числі кваліфікованої робочої сили. Деякі проектні менеджери вже евакуювалися, а частина долучилася до лав ЗСУ боронити країну. Це створює проблему з пошуком та збереженням кваліфікованих кадрів для реалізації проектної діяльності.

6. Умови роботи. Зниження доступності, швидкості та стабільності Інтернету в Україні ускладнює роботу проектних менеджерів та знижує ефективність проектної діяльності. Зокрема, може відбуватися обмеження доступу до інтернет-ресурсів на тимчасово окупованих територіях, а також порушення кібербезпеки та конфіденційності даних. Також можуть з'явитися обмеження щодо доступу до певних інтернет-ресурсів, що може

ускладнити процес пошуку інформації та збільшити час, необхідний для виконання проекту.

7. Якість та продуктивність праці. Більшість проектних команд вимушена була відмовитися від офісів, через брак коштів на оренду. Наразі віртуальні команди відчують брак соціалізації, пов'язаної з необхідністю працювати віддалено з дому, а наради проводити через Інтернет. Психологічне виснаження, збільшення потоку новин і водночас психологічний тиск на команду, релокація та розпорошеність команд, повітряні тривоги, бомбардування, блек-аути відчутно знизили якість та продуктивність праці.

8. Регулювання. Умови війни призвели до зміни правового регулювання та інших нормативних актів, що ускладнює реалізацію проектної діяльності та збільшує ризики для бізнесу. Війна змінила попит на деякі продукти та послуги, а також призвела до зміни пріоритетів в урядовій політиці.

9. Співпраця: змінюються відносини з іноземними партнерами та зовнішня політика країни. Відбуваються значні зміни партнерських відносин та ускладнюється співпраця з регіональними та місцевими партнерами, що призводить до змін стратегій проектів та пошуку нових можливостей для співпраці.

10. Комунікація. Змінюються підходи до комунікації з громадськістю та медіа. Наприклад, інформаційна блокада, фейкові новини та інші форми дезінформації можуть змінити сприйняття проекту та підірвати довіру до нього.

11. Репутація. Мілітарність має негативний вплив на репутацію проекту, якщо його вважатимуть незаконним, неморальним або шкідливим для суспільства. Це може призвести до відмови від проекту або зменшення підтримки громадськістю.

Всі ці мілітарні фактори можуть впливати на реалізацію проектної діяльності та створювати складнощі для успіху. Тому, управління проектами в цих умовах вимагає спеціальної уваги до безпеки, економіки, інфраструктури, кадрів, регулювання, співпраці, комунікації, репутації та інших мілітарних факторів впливу.

Список використаних джерел

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-25-15809>

2. Звіт моніторингу міжнародної технічної допомоги для України 2017 Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture. 2017. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/56c437e7fab084>

3. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/chitkij-oblik-prozora-zvitnist-ta-monitoring-mizhnarodnoyi-tehnicnoyi-dopomogi-stepan-kubiv-pro-zmini-do-poryadku-zaluchennya-vikoristannya-ta-monitoringu-mtd>

4. Аналіз моніторингу проектів міжнародної технічної допомоги за 2020 рік Кабінет Міністрів України. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/87451/response/331168/attach/3/2020.pdf?cookie_passthrough=1

Горобець О. О.,

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри статистики, інформаційних технологій
та математичних методів в економіці,*

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ВЕЛИКИХ ДАНИХ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В ЕКОНОМІЦІ

Наприкінці лютого, міністр цифрової трансформації України – М. Федоров повідомив, що ChatGPT став доступний для українців.

ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) – це чат-бот зі штучним інтелектом, розроблений дослідницькою лабораторією, яка вивчає штучний інтелект (далі – ШІ) OpenAI. Розробку ChatGPT назвали одним з найкращих рішень в галузі ШІ [1].

Не аби яка популярність ChatGPT, змушує досліджувати питання використання можливостей ШІ поліаспектно. У цьому контексті варто зазначити, що своєрідним «паливом» для ШІ є великі дані, а ШІ в свою чергу забезпечує великі дані аналітичними інструментами.

Взаємодія між великими даними та ШІ ґрунтується на п'ятьох глобальних міждисциплінарних блоках:

– Збирання даних: відомо, що великі дані характеризуються обсягом, цінністю, результативністю, правдивістю, повнотою (точністю), візуалізацією, різноманітністю, швидкістю, своєрідною в'язкістю та вірусністю [2]. Безпосередньо алгоритми ШІ використовуються для збирання, обробки та аналізу цих даних, що робить їх більш корисними та актуальними для поставленого завдання.

– Обробка даних: алгоритми ШІ створені для визначення закономірностей і взаємозв'язків у великих наборах даних, що дозволяє організаціям отримувати результати та приймати рішення на основі даних.

– Машинне навчання: алгоритми машинного навчання – це підмножина ШІ, яка вивчає дані, з метою подальшого прогнозування та приймання